

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 4 **2026**

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 4 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 4

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 4

TOШKENT-2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'МUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№4 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-4>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudonazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением № 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

IQTISOD

- 1. Odilbekova Xonimjon Jahongir qizi. Rudenko Inna Yurevna.**
 QATTIQ MAISHIY CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH:
 XORIJIY TAJRIBA VA O‘ZBEKISTON UCHUN ISTIQBOLLAR.....8
- 2. S.M.Raximova. V. M. Baxtiyarova.**
 RAQAMLI TRANSFORMATSIYALASHUV JARAYONIDA TIBBIY XIZMATLAR
 KO‘RSATISHNI MOLIYALASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....13
- 3. S. Allayarov.**
 MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA STARTAP LOYIHALARDAN
 FOYDALANISHNING XORIY TAJRIBASI.....16
- 4. Matyoqubov Arslonbek G'ayrat o'g'li.**
 EKSPORT INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING MINTAQA
 RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA’SIRI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....20
- 5. Matkarimov Feruz Bekturdiyevich.**
 MINTAQA TO‘QIMACHILIK MAHSULOTLARINING GLOBAL BOZORDA
 RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI.....27
- 6. Yulduz Yaqubova Raimovna.**
 OZIQ-OVQAT SANOATIDA TEXNIKA TARAQQIYOTI, INNOVATSION
 TRANSFORMATSIYA VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....33
- 7. Masharipova Xosiyat Matrasulovna. Xalbayeva Maftuna.**
 XORAZM VILOYATI IQTISODIYOTIDA EKOLOGIK OMILLAR VA BARQAROR
 HUDUDIY RIVOJLANISH MASALALARI.....38
- 8. Sattarova Dilfuza Dilshodbekova.**
 O‘ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY
 ASOSLARINING YARATILISHI.....43
- 9. Ismailova Gulruh Faxriddinovna.**
 INSON KAPITALIGA INVESTITSIYALAR VA HUDUDIY IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK:
 MOLIYALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI.....48
- 10. Jumaniyazova Sharifa Rashidovna.**
 TURISTIK MAHSULOTLAR BOZORIDA MARKETING STRATEGIYALARINI
 RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....54
- 11. Li Yang.**
 EDIGITAL SILK ROAD AND SUSTAINABLE TOURISM: ANALYZING THE ADAPTATION
 OF CHINESE DIGITAL PLATFORMS IN UZBEKISTAN.....58
- 12. Sharipova Asaloy. Rudenko Inna Yurevna.**
 THE EFFECTIVENESS OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN WATER RESOURCE
 MANAGEMENT.....64

13. Турдиева Якитжан Хайитбаевна.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЁРСТВА (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН).....68

14. Djumaniyazov Farruxbek Abdulla o'g'li.

XORAZM VILOYATIDA IQLIM O'ZGARISHI VA INSTITUTIONAL OMILLARNING MINTAQAVIY BARQAROR EKOLOGIK-IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....72

TARIX

1. Дилафруз Ийманова Абдиманнобевна.

ЎЗБЕКИСТОНДА СОВЕТ ДАВРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ КАДРЛАРИНИНГ ИЖТИМОИЙ, МОДДИЙ АҲВОЛИ: МУАММОЛАР ВА САБОҚЛАР (1925-1941 ЙИЛЛАР).....79

2. Ahmadjonova Inobat Baxodir qizi.

MOHENJO-DARO VA HARAPPA SIVILIZATSIYALARINING PAYDO BO'LISHI VA TARAQQIYOTI.....88

3. Otamuradova Roviyaon Olimboyevna. Joldasova Ozoda Ergash qizi.

MUSTAQILLIK YILLARIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH, VATANIMIZNING QADIMIY VA BOY TARIXINI O'RGANISH.....92

4. Saotboyev Rahmatjon Madamin o'g'li.

XORAZM VOHASIDA IBTIDOIY SAHNAVIY UNSURLAR VA MAROSIMIY TOMOSHALAR: IJTIMOIY-MADANIY VA TARIXIY ASOSLAR.....95

5. Саидов Шавкат Жумабаевич.

XX АСРНИНГ ХАЛҚАРО МАЙДОНДА ТАН ОЛИНИШИДА БОБООХУН САЛИМОВНИНГ ЎРНИ.....100

6. Salayev Umrbek Kadambayevich.

QUYI AMUDARYO HUDUDIDA TOSH VA NEOLIT DAVRLARIDA IJTIMOIY-IQTISODIY MUNOSABATLARNING SHAKLLANISHI.....106

7. Safarov Tolib Todjiyevich.

XIVA XONLIGIGA KO'CHIB KELGAN TURKMAN URUG'LARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR.....111

8. Atadjanova Dilnoza Ganiyevna.

JANUBIY XORAZM HUDUDINING ARXEOLOGIK TADQIQOTLARDA O'RGANILISH TARIXI.....116

FILOLOGIYA

1. Xusainova Shaxnozabonu Ergashevna.

ABU RAYHON BERUNIYNING "OSOR UL-BOQIYA" ASARI VA UNING INGLIZ TILIGA TARJIMASIDA SHARQ RUHI HAMDA KONTEKSTUAL O'ZIGA XOSLIKNI SAQLASH..121

2. B.Q. Sapayeva.

O'ZBEK TILI GEMERONIMLARINING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOTI.....125

- 3. Sobirova Gulasal Zokir qizi.**
THEORETICAL APPROACH TO LINGUISTIC-COGNITIVE APPROACHES IN MODERN LINGUISTICS.....129
- 4. Mokhinur Murodova Azamat qizi.**
ABBREVIATION AND INTERNET SLANG USAGE AMONG MDIST STUDENTS IN VIDEO GAMES AND ONLINE CHATS.....136
- 5. Yusupova Soxiba Islombek qizi.**
INGLIZ VA O‘ZBEK BOLALAR SHE’R VA QO‘SHIQLARIDA EMOTSIONAL BO‘YOQDOR SO‘ZLAR.....143
- 6. Sarodbekov Sherzodbek Saforboyevich.**
BADII ASAR USLUBINI QAYTA TIKLASHDA MUTARJIM MAS’ULIYATI (E. HEMINGWAYNING “TO HAVE AND HAVE NOT” ASARI VA UNING TARJIMASAI MISOLIDA).....147

PEDAGOGIKA

- 1. Rajabov Shaxzodbek Baxrom o‘g‘li.**
UMUMIY PEDAGOGIK TAYYORGARLIK JARAYONIDA BO‘LAJAK MUSIQA O‘QITUVCHISINING BADIY MAHORATINI OSHIRISH.....153
- 2. Davletov Mayliboy Yusupovich.**
O‘ZBEK CHOLG‘U IJROCHILIGI TARIXINI O‘RGANISH ORQALI TALABALARNING MUSIQIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH JARAYONINING SAMARADORLIK DARAJASI.....161
- 3. Abdirimova Shoxsanam Xudayberganovna.**
VERIFIKATSIYA TAMOYILINING PEDAGOGIK JARAYONDAGI MOHIYATI.....166
- 4. Allamuratova Xurliman.**
TA'LIM KONSEPSIYASINING MOHIYATI VA METODIKADAGI O‘RNI.....170
- 5. Sharipov Allabergan Kamilovich.**
JISMONIY TARBIYA VA SPORT YO'NALISHI BITIRUVCHILARINING KASBIY-PEDAGOGIK TAYYORGARLIK DARAJASINI ISH BERUVCHILAR BAHOSIGA KO'RA TAHLIL QILISH: SO'ROVNOMA ASOSIDA EMPIRIK TADQIQOT.....176
- 6. Jammатов Jasurbek Sharipovich. Komilova Olima Allabergan qizi.**
TAYYORGARLIK DARAJASINI KROSS-FIT MASHG‘ULOTLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: DOLZARBLIK VA ISTIQBOLLAR.....183
- 7. Ким Татьяна Сергеевна.**
СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ ИЕРОГЛИФИЧЕСКОЙ ЛЕКСИКЕ В КОРЕЙСКОМ ЯЗЫКЕ...189

PSIXOLOGIYA

- 1. Jumaniyazova Ilmira Kamiljanovna. Sobirova Xosiyat Rustambekova.**
BOSHLANG‘INCH SINIF O‘QUVCHILARNING XOTIRASINING NEYROPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....195
- 2. Xashimova Sayyora Xolmuradovna.**
IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALARDA EMOTSIONAL ZO‘RIQISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....199
- 3. Allayarov Dilshod Raximboy o‘g‘li.**
ERKIN KURASHCHILARDA MUSOBAQA OLDI EMOTSIONAL HOLATLARINING MOTIVATSION JARAYONLARGA TA’SIRI.....203

FILOLOGIYA

Xusainova Shaxnozabonu Ergashevna
Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti
Roman-german filologiyasi yo`nalishi o`qituvchisi
bonuxusainova@gmail.com

**ABU RAYHON BERUNIYNING “OSOR UL-BOQIYA” ASARI VA UNING INGLIZ
TILIGA TARJIMASIDA SHARQ RUHI HAMDA KONTEKSTUAL O`ZIGA XOSLIKNI
SAQLASH**

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20157647>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Abu Rayhon Beruniyning “Qadimgi xalqlardan qolgan yodgirliklar” asarining asl tildan ingliz tiliga tarjima qilish jarayonida duch kelgan o`hshashlik va farqli tomonlari ko`rsatib o`tiladi. Jumladan ma`lum sohaga oid so`zlarning o`zbek va ingliz tillarida qanday ifodalanganligi sabablarga tayangan holda tahlil qilinadi.

Kalit so`zlar: Abu Rayhon Beruniy, Osor ul-boqiya, tarjima, Sharqona ruh, madaniy realiyalar, ilmiy meros, transliteratsiya, uslubiy ekvivalentlik.

Annotation: This article shows the similarities and differences encountered in the process of translating Abu Rayhan Beruni's "Relics of Ancient Peoples" from the original language into English. In particular, the way in which words related to a certain field are expressed in Uzbek and English is analyzed based on the reasons.

Keywords: Abu Rayhan Beruni, Osar ul-baqiya, translation, Oriental spirit, cultural realities, scientific heritage, transliteration, methodological equivalence.

Аннотация: В данной статье показаны сходства и различия, выявленные в процессе перевода книги Абу Райхана Беруни «Реликвии древних народов» с языка оригинала на английский. В частности, анализируется способ выражения слов, относящихся к определенной области, на узбекском и английском языках на основе причин.

Ключевые слова: Абу Райхан Беруни, «Осар уль-бакия», перевод, восточный дух, культурные реалии, научное наследие, транслитерация, методологическая эквивалентность.

Abu Rayhon Beruniy o`rta asr Sharqining eng buyuk olimlaridan biridir va uning ilmiy merosi bugungi kunda ham katta ahamiyatga ega. “Osor ul-boqiya” asari tarix, madaniyat, astronomiya, etnografiya va antropologiyani qamrab oladi. Asarda qadimgi xalqlarning turmush tarzi, urf-odatlar va diniy qarashlari keng yoritilgan. Uni ingliz tiliga tarjima qilish jarayonida Beruniy yaratgan Sharq ruhini saqlash bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Bularga misol qilib quyidagi olmillarni ko`rsatish mumkin. Avvalo tarjimada davr yani zamonga hos so`zlarning yani eskirgan so`zlar balki o`lik til so`zlari kabi muammolar bolishi mumkin. Bundan tashqari

makonga hos soʻzlar yani har bir hududga doir madaniy soʻzlarning asl mohiyatini saqlagan holda shu bilan birga boshqa tilda oʻquvchiga tushunarli qilib yetkazib berishda ham bir qancha muammolar yuzga keladiki bularni yechishda tarjimondan katta mahurat yani tarjima nazariyasi va amaliyotida boʻlgan turli metodlardan foydalana olish qobiliyatini talab qiladi. Ana shundagina tarjima qilingan har qanday asar oʻz mohiyati va qiymatini oʻzga tilda ham saqlab qola oladi.

Beruniy yashab ijod qilgan davr Xorazm va Buyuk Saljuqiylar davriga toʻgʻri keladi — bu ilm-fan, madaniyat va sanʼat ravnaq topgan davr hisoblanadi. Asarda siyosiy tuzumlar, hukmdorlar tarixi hamda qadimgi xalqlarning urf-odatlarini haqida keng maʼlumot berilgan. Ingliz tiliga tarjima qilishda oʻquvchiga Sharqning ilmiy va madaniy muhitini tushuntirish uchun qoʻshimcha izohlar berish zarur boʻladi. Shundan kelib chiqib asarda Sharq ruhini shakllantiruvchi unsurlar tarjima qilish jarayonida tarjimondan katta mahurat talab qiluvchi eng muhim omillarni quyida sanab oʻtilgan.

1. Madaniy realiyalar — kiyim-kechak, bayram marosimlari, taomlar, meʼmoriy xususiyatlar.

2. Mifologik va diniy obrazlar — zardushtiylilik, hind mifologiyasi, buddaviylik va boshqa dinlar.

3. Tarixiy voqealar va hukmdorlar — davlat tuzilmalari, urush va tinchlik davrlari.

Demak hammaga maʼlum boʻlganidek tarjimada har bir tarjimon duch keladigan muammolardan bu albatta zamon va makonga hoslikdan tashqari asarning ilmiy tarixiy ekanligi hamdir chunki bunday maʼlumotlarni tarjima qilishda albatta shu sohaga oid bilimlarni chiqur egallagan boʻlishlik hamda uni aniq yetkazib bera olishlik juda muhim hisoblanadi. Bundan tashqari tarixiy axamiyatga ega asrlarni ham boshqa tilga oʻgirish jarayonida tarjimondan katta maʼsuliyat talb etiladi sababi uning mazmunini toʻgʻri talqin qilish va toʻgʻri yetkazib berish juda muhim jihatlardandir. Shulardan kelib chiqib tarjima jarayonidagi tarjimon duch kelishi mumkin boʻlgan asosiy qiyinchiliklar:

- Terminologiya va madaniy realiyalar - ayrim bayram va diniy atamalarning ingliz tilida muqobili yoʻq.

- Badiiy-uslubiy rang - arab va fors metaforalari ingliz tilida qisman yoʻqoladi.

- Kontekstual izoh - mazmunni tushuntirish uchun qoʻshimcha sharhlar talab etiladi.

Yuqorida keltirilgan masalarni yechishda va asarning har tamonlama mukammal tarjimasi yani boshqa tildagi nusxasini yaratishda tarjimonlar holatga qarab bir nechta uslublardan foydalanishadi, ular qoʻllaydidigan usullar:

- Transliteratsiya — mahalliy atamalarni asl shaklida saqlash.

- Izohli tarjima — tushuntirish berish.

- Kontekstual moslashtirish — baʼzi bayram va urf-odatlarini ingliz tushunchalari bilan uygʻunlashtirish.

- Uslubiy ekvivalentlar — badiiy tasvirni ingliz tilida mos shaklda berish.

Ushbu misollardan kelib chiqqan holda Abu rayhon Beruniyning “Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar” asarini tarrir qiladigan boʻlsak bunda asarning asl tili arab tilida yozilganligi undagi siyosiy, diniy va madaniy maʼlumotlarni ingliz tiliga oʻgirishda asosiy farqli jihatlardan biri bu yuorida taʼkidlab oʻtganimizdan zamon va makonga hoslik juda katta rol oʻynaydi sababi sharq va evrova xalqi orasidagi nomutanosiblik hamda asar bir necha asrlardan soʻng tarjima qilinayotganidir. Quyida sharq ruhining saqlangan va yoʻqolgan jihatlari sanab oʻtiladi:

Bayramlar - saqlangan (nomlari transliteratsiya qilingan).

Madaniy tafsilotlar - qisman yoʻqolgan.

Diniy-maʼnaviy obrazlar - qisman yoʻqolgan.

Badiiy uslub - soddalashtirilgan.

Shuningdek tarjimon ingliz tiliga oʻgirish jarayonida taqvim tizimlari; bayram nomlari va tarixiy voqeylikga qoʻyilgan atoqli ot nomlarini yuorida koʻrsatilgan tarjima uslublaridan foydalangan holda aslicha saqlab qolgan ammo bu jarayonda sharqona badiiy uslub; diniy ruhiy maʼno va emotsional rangni ayni tildagi mohiyatida yetkazib berishning ilojisi yoʻqligi sabab ushbu jihatlari asl matndan farq qilishi tabiiy albatta. Shu oʻrinda takidlash joizki tarjimonlar ilmiy aniqlikni ustuvor qoʻyganlari sababli ayrim poetik tafsilotlar tarjimada kuchsizlashishi va shunga oʻxshash oʻzgarishlar boʻlishini mumkinligi ham odatiydir.

Asar tarjimasida uning ilmiy va madaniy ahamiyati borasida esa shunday deya olamiz: Abu Rayhon Beruniyning arabtilida yozgan asarining inglizcha tarjimasida Sharq madaniyati, dini va tarixini jahon o'quvchilariga E. Zaxau tomonidan g'oyatda samarali mehnatlari o'laroq a'lo darajada yetkazildi. Asar tarjimasida jarayonida badiiy unsurlar qisman yo'qolgan bo'lsa-da, uning ilmiy va madaniy mazmuni saqlab qolingan va bu eng muhim omillardir.

O'zbek tilshunosligida davr ijtimoiy ehtiyojlaridan kelib chiqadigan maqsad va vazifalar yechimiga yo'naltirilgan samarador va zamonaviy metodologik hamda tadqiq usullari asosida ilmiy va amaliy izlanishlar olib borilmoqda. "Osor ulboqiya"ning ingliz tiliga tarjimasida madaniyatlararo ko'prik yaratishda muhim rol o'ynaydi. Tarjimonda sharqona ruhni to'liq saqlash qiyin bo'lsa-da, transliteratsiya, izohli tarjima va stilistik ekvivalent yaratish usullari bu jarayonda katta ahamiyatga ega. Global madaniyatlararo muloqot kuchayib borayotgan hozirgi davrda Sharq madaniy merosi, xususan, Markaziy Osiyo mutafakkirlarining asarlarini G'arb auditoriyasiga to'g'ri va adekvat yetkazish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerakki, asarning o'zbek va ingliz tillaridagi tarjimalarida turli so'z turkumlari hamda terminlar tahlil qilinganda, yuqoridagi tillardagi matnlarda vaqt nomlari va boshqa ko'plab so'zlar turli ma'no va shakllarda uchrashi mumkinligi ma'lum bo'ldi. Bunda ular matndagi turlicha vazifasiga ko'ra ifodalanishi mumkin. Ushbu vazifalar esa o'zbek tili morfologiyasida ham ingliz tili morfologiyasida ham uchraydi.

Xulosa

Abu Rayhon Beruniyning "Osor ul-boqiya" asarini ingliz tiliga tarjima qilish Sharq ruhi, tarixiy tafsilotlar va madaniy realiyalarni saqlash borasida murakkab jarayondir. Tarjimonda Eduard Zaxauning tajribasi va mahorati bilan uning turli tarjima usullaridan foydalanishi yordamida asar o'z ilmiy va madaniy ahamiyatini saqlagan holda jahon o'quvchilari uchun tushunarli shaklga keltiriladi. Asarning ingliz tilidagi talqinlari Beruniy merosining jahon ilm-faniga kirib borishini ta'minlash bilan birga, Sharq sivilizatsiyasining boy madaniy merosini o'quvchiga yetkazishda ham katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

O'zbekcha manbalar:

1. Beruniy, Abu Rayhon. Osor ul-boqiya. Toshkent: Fan, 1988.
2. Beruniy, Abu Rayhon. Kitob al-Hind. Toshkent: Fan, 1975.
3. Islomov, M. Sharq olimlari va ularning merosi. Toshkent: Akademnashr, 2002.
4. Mirzaev, A. O'rta asrda Xorazm madaniyati va ilm-fani. Samarqand: Sharq, 2010.
5. Toshmatov, R. O'zbek tarixiy manbalari va Beruniy asarlari. Toshkent: O'qituvchi, 1998.
6. Qodirov, D. O'rta asr Sharqining ilmiy merosi. Toshkent: Fan, 2005.
7. Abdurahmonov, S. Tarix va madaniyat: O'rta asr manbalari. Buxoro: Sharq, 2012.

Xorijiy manbalar:

8. Frye, Richard N. The Golden Age of Persia. London: Weidenfeld & Nicolson, 1975.
9. Hill, Donald. Islamic Science and Engineering. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1993.
10. Sarton, George. Introduction to the History of Science. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1952.
11. Boyle, John. "Translating Medieval Persian Texts: Challenges and Methods." Journal of Translation Studies, 2010, Vol. 3(2), pp. 45–62.
12. Baker, Mona. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge, 2018.
13. Newmark, Peter. A Textbook of Translation. Prentice Hall, 1988.
14. Nasr, Seyyed Hossein. Science and Civilization in Islam. Harvard University Press, 1968.
15. Corbin, Henry. History of Islamic Philosophy. Kegan Paul, 1993.
16. Rahman, Fazlur. Islam. University of Chicago Press, 1979.

Internet manbalari:

1. Britannica. "Al-Biruni — Biography". Britannica Online.
<https://www.britannica.com/biography/al-Biruni>

2. Stanford Encyclopedia of Philosophy. “Al-Biruni”. SEP.
<https://plato.stanford.edu/entries/biruni/>
3. World History Encyclopedia. “Al-Biruni”. WorldHistory.org.
https://www.worldhistory.org/Al_Biruni/
4. Translation Studies Online. “Overview of Translation Theory”.
TranslationStudiesOnline.org. <https://www.translationstudiesonline.org/translation-theory-overview/>

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].